аптапық облыстық ақпаратты-жарнамалық газеті * еженедельная областная информационно-рекламная газета

ПРИОЗЁРСКИЙ Вестник

18+

газета издается с 26.06.2004 года

№ 48/744

03 декабря 2021 года

1-желтоқсан – Тұңғыш Президент күні

ЕЛБАСЫ – ЕЛ ТІРЕГІ

Өткен сейсенбі, 30-қараша күні қаламыздағы «Достық» жасөспірімдер мен балалар шығармашылығы орталығында Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті күніне арналған «Елбасы – ел тірегі» форумы аясында салтанатты жиын өтті.

Жиынға тұрғындар, қаладағы мемлекеттік мекемелер, кәсіпорындардың жұмысшы-қызметкерлері, жастар және қоғамдық ұйымдар өкілдері қатысты. Салтанатты жиын сахнасы «Достық» жасөспірімдер мен балалар шығармашылығы орталығының Айман Нұртаеваның жетекшілігіндегі «Балбырауын» домбырашылар ансамблінің орындауындағы «Қыз Ақжелең» күйімен ашылды.

Қазақстан Республкасының әнұраны орындалғаннан кейін қала әкімі Сапар Қайыркенұлы Сатаев жиылған халықты Тұңғыш Президент күні мерекесімен құттықтады және мерейлі мереке күніне орай қаламыздың көркейуі мен экономикасының өсіне өзіндік үлес қосып жүрген азаматтарды марапаттады. Қала әкімінің Құрмет грамотасымен «Сарышаған Сужылу-2014» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің өндірістік-техникалық бөлімі басшысы Айнакүл Жұмабеккызы Қораласбаева, «Сарышаған Сужылу-2014» ЖШС жөндеуші ұстасы Григорьев Виктор Васильевич, Приозерск қаласы білім бөлімі № 2 жалпы білім беретін мектебінің электригі Болат Рахымжанұлы Есенғалиев, Призерск қаласы орталық ауруханасының фельдшер сараптамашысы Гүлжазира Көкеманқызы Майлаяқова, Приозерск қаласы тұрғын үй коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар тасымалы, автомобиль жолдары және тұрғын үй испекциясы бөлімінің заңгері Дүрия Сүлейменқызы Бижанова және Приозерск қаласының ішкі саясат, мәдениет және тілдерді дамыту бөлімінің бас маманы Динагүл Амантайқызы Шатековалар марапатталды.

«Сарышаған Сужылу-2014» ЖШС директорының экономикалық мәселелер бойынша орынбасары Айбын Төлеуұлы Аринов, «Сарышаған Сужылу-2014» ЖШС № 2 су қамалының шебері Шкодовский Сергей Александрович, Приозерск қаласы білім бөлімі №1 жалпы білім беретін мектебінің тазалық бойынша маманы Тамара Қаланқызы Қарақұлова жеке кәсіпкер Дәулет Нығметілда, «Қазақ халқының мәдениетін, салт-дәстүрін және әдет-ғұрыптарын дамыту жөніндегі «Атамұра» орталығы» қоғамдық бірлестігі және Славян халықтарының «Исток» этно-мәдени қоғамдық бірлестігі қала әкімінің Алғыс хатына ие болды. Сондай-ақ «Қазақ халқының мәдениетін, салт-дәстүрін және әдет-ғұрыптарын дамыту жөніндегі «Атамұра» орталығы» қоғамдық бірлестігінің төрағасы Марс Әбуұлы Сүлейменов пен және Славян халықтарының «Исток» этно-мәдени қоғамдық бірлестігінің мүшесі Сорокина Юля Юрьевна және қалалық мәслихат депутаты Бахтияр Сәкенұлы Сатыбалдиев жиын қатысушыларын аталған мерекемен құттықтады.

Мереке құрметіне қала өнерпаздары ән шырқап, күй төгілтіп, би билеп жиылған халыққа көтеріңкі көңіл-күй сыйлады.

Н. ҚЫДЫРМҰРАТҰЛЫ

ҰЛТТЫҚ МӘДЕНИЕТ – РУХАНИ ТІРЕК

Тыңдадық, оқыдық, пікір айтамыз...

Осы жылғы қараша айының 23-жұлдызы күні елордада Нұр Отан партиясы саяси кеңесінің кеңейтілген отырысы өтті. Саяси кеңесте Нұрсұлтан Назарбаев Нұр Отан партиясының төрағасы өкілеттігін еліміз Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевқа беру туралы шешім қабылдады және партияны ел президенті басқаруы керек екенін атап өтті. Өкілеттікті беру рәсімі партия жарғысына сай жүзеге асатын болады. Сонымен қатар жиын барысында Нұрсұлтан Назарбаев «Елдіктің жеті тұғырын» атап өтті. Осынау жеті тұғырдың ішінде өз басыма ерекше әсер қалдырғаны, «Ұлттық мәдениет – халықтың рухани тірегі» төңірегінде айтқандары еді.

«Біз – тамыры тереңнен бастау алатын ұлы көшпенділердің ұрпағымыз. Болмысы ерекше, рухани-мәдени мұраларға бай халықпыз. Қазіргі таңда жаһандық бәсекеге қабілетті болу үшін бірегей ұлттық мінез, асқақ рух керек. Мұндай қасиеттер тарихты білу, мәдени құндылықтарды тану арқылы келеді. Өркениетті отыз елдің қатарына қосылуда материалдық құндылықтармен қатар, рухани байлықтың маңызы зор. Сол үшін мәдениетімізді зерделеп, өзге жұртқа насихаттай білген абзал. Басқа халықтарды тек өнер құдіретімен, ғылыми ізденіспен ғана мойындата аламыз», - деді Елбасы.

Сонау ғұн, сақ дәуірлерін айтпағанда, бертіндегі Мөңке би, Қорқыт баба, Бұқар жырау, Ақан сері, Біржан сал, Базар жырау, Абай, Сәкен, Мұқағалилармен жалғасын тапқан шешендік, жыраулық, ақындақ, даналық мұраларымыз өз заманының рухани байлығы болып есептеледі. Олардың әрбір сөзі ұрпақ үшін алтынға бергісіз өнеге, ғибрат, тағылым-тәрбие екендігіне дау жоқ. Өткен тарихта қалған өнер бүгін де, ертең де жалғасын табуға тиіс ұлттық құндылықтарымыздың тамыры үзіліп қалмауы керек. Осынау жауһарларымызды насихаттай отырып, болашақ ұрпаққа аманаттау біздің, сіздің және ұлтжанды азаматтың міндеті, парызы һәм қарызы деп білемін. Заман, қоғам, адамдар өзгергенімен, ата-бабадан мирасқа қалған рухани байлығымыз өзгермеуге, сол құнды күйінде болашаққа жетуі тиіс. Біздің мемлекеттің де әлемге танылуы, шетелдің мойындауы да ұлттық мәдениетіміздің, ғылымымыздың, тіліміздің, руханиатымыздың қаншалықты бай екендігіне тікелей байланысты.

Нұрғали ҚАРАБЕКТЕГІ,
ҚР ЖО мүшесі, ақын

Сүйінші !!!

АТАҚҚА ЛАЙЫҚ АҚСАҚАЛ

Туған жеріне көмек жасаған жандарды қолдап-құрметтеудің түрлі жолдары көп және әр жерде де жетерлік жұмыс бар. Яғни, әрбір қазақстандық азамат қай салада қызмет жасамасын, еңбек етпесін, туған жері үшін еселі еңбегі және қажырлы қызметімен елі мен жерінің, өзі тұрып жатқан мекенінің дамуына, өркендеуіне және гүлденуіне үлес қосуы тиіс. Бұндай жандар біздің жасап жатқан жұмақ-мекеніміз – Приозерск қаласында да жетерлік. Зейнетке шықса да, жеке кәсіпкерлікпен айналысып, халқына да, мемлекетіміздің дамуына да өзінің сүбелі үлесін қосып жүрген ардагер азаматтың бірі қаламызда нотариус болып жұмыс жасайтын, бұрынғы заң саласының сақа қызметкері Сайлау қажы Смағұлұлы Қарабеков десек, артық айтқандық болмас.

Қарағанды облысы Жаңаарқа ауданынына қарасты Ақтау совхозының Айшырақ деп аталатын жерінде 1955-жылы 1-қаңтарда дүниеге келген Сайлау Смағұлұлы қарапайым еңбек адамы – қойшы отбасында өсіп-жетілді. Жұмыстың қай түрін болса да талғамайтын әкесі мен анасы балаларын да еңбекқор, адал, мейрімді, көпшіл, иманды етіп тәрбиелеуге тырысты. Адал еңбектің арқасында абыройын арттырған әке, ел-жұртының арасында құрмет пен сыйға бөленген, ұлтының салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпын ұстанған, дініне берік жан болған. Дін десе қаһарын шашып тұратын кеңестік жүйенің қылышына ілініп кетпеу үшін жасырын түрде балаларына ұлттық құндылықтарын сіңіріп отырады. Соның арқасында ұрпақтары өздері қалағандай азаматтар болып жетілді. Смағұл атамыздың қой шаруашылығын өркендетудегі еселі еңбегі ескеріліп, «Еңбек ардагері» медалін иеленген және Қазақ КСР Жоғары Кеңесінің құрмет грамотасымен марапатталған. Сәкеңнің анасы Бәт Исақызы жұбайының сенімді серігі, қамқоршы-көмекшісі және балаларының аяулы анасы ретінде елі мен халқына қалтқысыз қызмет еткен жан. Көмекші шопан болып еңбек еткен.

1978-2002 жылдар аралығында еліміздің прокуратура органдарында қызмет атқарып, осы салаға елеулі еңбегін сіңірді. Қарағанды облысының Ақтоғай, Ақадыр аудандарының, Приозерск қаласының прокуроры және Балқаш табиғат қорғау прокуроры, Қарағанды облыстық прокуратурасы басқармасының аға прокуроры

бола жүріп, қоғамдағы адам құқығын қорғау, заңдылықтың салтанат құруы жолында барынша тиянақты қызметтер жасады және еткен еңбектері уақтылы бағаланып отырды. Осы жылдар арасында комсомол және партия саласында жауапты қызметтер атқарды. Атап айтқанда 1980-1983- жылдыры Ақадыр аудандық комсомол комитетінің бірінші хатшысы, 1984-1986-жылдары Жезқазған облыстық партия комитетінің нұсқаушысы болды. 2002-жылдың 7-мамырынан бастап «Қазақстан Республикасының еңбек туралы Заңының» 28-бабына сәйкес, көп жылдық сіңірген еңбегі үшін зейнеткерлікке шығып, 2003-жылғы 24-қаңтардан бергі кезеңнен бастап қазіргі уақытқа дейін Қарағанды облысы нотариалдық палатасының мүшесі, Приозерск қаласының жекеше нотариусы болып халыққа қызмет етіп келеді. Әділет кеңесшісі.

Жас кезінен-ақ еткен еңбегі мен қалтқысыз қызметінің арқасында ондаған марапаттар мен сыйлықтардың иегері болған Сәкең зейнетке шыққасын да назардан тыс қалмады. Атап айтқанда, Қазақстан Республикасы нотариатының дамуы мен нығаюына қосқан үлесі үшін және нотариус мамандығының қоғамдағы маңыздылығы мен беделін арттыру мақсатында атқарған мінсіз көп жылдық еңбегі үшін және «Қазақстан заңгерлерінің одағы» республикалық қоғамдық бірлестігінің Қарағанды облыстық филиалының марапат грамоталарымен, Қарағанды облысының нотариаттық палатасының Құрмет грамотасымен және Қазақстан мұсылмандары діни басқармасы Жезқазған аймақтық өкілеттігінің Алғыс хатымен марапатталған. Үстіміздегі жылы «Қазақстан Республикасы прокуратасына 25 жыл» мерекелік медалін омырауына тағыпты. Еткен еңбек пен қызметтің ескерусіз қалмайтыны осы марапаттаулардан белгілі болса керек. Өзінің өмір жолындағы алған сый-құрметіне маңғазсымайтын қарапайым жанның өміртарихы мен өмір жолындағы жеткен жетістіктері бір кітапқа жүк болардай. Сайлау Смағұлұлының өмірі мен қызметі осы талаптың үдесінен шығатынына бек сенімдімін. Өмір жолына адалдық пен азаматтықты, иман мен парасаттылықты, мейрімділік пен қайырымдылықты шырақ етіп ұстаған жанның өмірі – өнеге, еңбегі – үлгі болары сөзсіз!..

Сәкеңмен мен де 2004-жылдан бері жақсы қарым-қатынаста араласып келемін және ұл-қыздарымен де жете таныспын. Құжаттарды тәржімалау бойынша қызмет барысында жиі кездесіп, пікірлесіп тұрамыз. Жұмыс істеудегі ол кісінің құжаттамаларға аса ыждағаттылығы, қағаз жазуындағы қате-кемістер мен жетіспеушіліктерді байқағыштығы, уақытты қаза қылмайтыны және қатаң тәртіпті ұстанатыны маған үлкен үлгі-өнеге болды. Әсіресе құжаттарға салғырт-салақ қарайтындарды қаламайды. Осындай іс-әрекеттеріне қарап-ақ ағаның

нағыз заң саласының білгір де, жетік маманы екендігін мойындайсың, тәнті боласың. Қазіргі атқарып жүрген нотариустік қызметіне де лайық тұлға. С.Смағұлұлы зейнетке шығысымен дінге ден қойып, мұсылмандыққа, имандылыққа бет бұрды. Құбылаға бас қойып, намазға жығылды. Исі мұсылманның бес парызын өтеуге кірісті. 2011-жылы қаламызда бірінші болып Мекке-Мәдинеге қажылыққа барып қайтқан алғашқы қажылардың бірі. Ұлық дінімізді үлгі тұтқан ұрпақтар қажы ағаларына қарап бой түзеуде. Жеке кәсіпкерлік және садақа беруді жөн көретін Пайғамбарымыз Мұхаммед с.а.ғ. үмбеті ретінде де қайырымдық жасауды азаматтық әрі мұсылмандық парызым деп біледі. Бұдан оншақты жыл бұрын қала мешітінің қасынан асхана құрылысы басталар тұста қаладағы белгілі кәсіпкерлерді үндеп, басын біріктіріп, құрылыстың қарқынды жүруіне ықпал еткенін, асхана іргетасының қазығын қағып, алғашқы кірпішін қалағанын елдің бірі білсе, бірі білмеуі мүмкін.

Ағамыздың жуықта ғана тағы бір лайықты марапатқа ие болғанын есітіп, осы жағымды жаңалықпен оқырмандармен бөлісуді жөн көрдім. Қазақстан Республикасының 30 жылдық мерейтойы құрметіне мемлекет басшысы Қ.К.Тоқаевтің қолынан алған «Қазақстан Республикасының Құрметті азаматы» мәртебелі атағы ол кісіге әбден лайықты деп ойлаймыз. Туған жеріне туын тіккен, елі мен қазақ жұрты үшін қызмет етіп жүрген қажы ағамыздың алдағы өміріне зор денсаулық, ұзақ өмір, сәттілік пен баянды бақыт тілейміз!

Нұрғали ҚАРАБЕКТЕГІ.
Суретте: С.Смағұлұлы

ҚҰРМЕТТІ АТАҚ – ИЕСІН ТАПТЫ

Сүйінші !!!

2021-жылы «Bilim – Orkenieti» ұлттық инновациялық ғылыми-зерттеу орталығының ұйымдастыруымен Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат!» атты мақаласын кеңінен насихаттау мақсатында және Тәуелсіздігіміздің 30 жылдық мерейтойына орай, «Қазақстан Республикасының Құрметті азаматы» атты патриоттық байқау өткізілді.

Байқаудың мақсаты – Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат!» атты бағдарламалық мақаласын қоғамға кеңінен насихаттау болып табылады. Тәуелсіздіктің қастерлі де, киелі ұғым екендігін, Тәуелсіздіктің баянды болуы үшін ұлттық бірегейлік пен бірліктің маңыздылығын өскелең ұрпаққа түсіндіру. Тәуелсіздік жылдары өз мамандығының хас шебері атанып, еліміздің дамуына үлес қосып жүрген жандарды қоғамда кеңінен насихаттау, кейінгі жастарға үлгі ету.

Осы байқауға қатысқан Приозерск қаласының тұрғыны, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Құрлық әскерлері «Астана» өңірлік қолбасшылығы әскерлеріне қарасты 06708 әскери бөлімі «Жас зеңбірекші» әскери-патриоттық клубының жетекшісі Кенжебеков Тілек Алшымбекұлының мерейі үстем болды.

Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдық мерейтойы қарсаңында «Bilim – Orkenieti» ұлттық инновациялық ғылыми-зерттеу орталығынан арнайы шақыру қағазын алған Тілек Кенжебеков еліміздің бас қаласы Нұр-Сұлтанға жол тартқан еді. Елорда төрінде Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдық мерейтойына орай, Республикалық «Тәуелсіз Қазақстан: Жасампаздыққа толы жылдар. Мемлекетіміздің басты жетістіктері» атты конференцияға қатысқан Тілек Алшынбекұлы еліміздің рухани және әлеуметтік дамуына қосқан айрықша еңбегі үшін «Қазақстан Республикасының Құрметті азаматы» атты төсбелгімен марапатталды және арнайы куәлік берілді. Сонымен бірге, конференцияға қатысқан «Bilim – Orkenieti» ұлттық инновациялық ғылыми-зерттеу орталығынан директоры Әзірет Сатылғанов мырза Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдық мерейтойына орай, Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат!» атты бағдарламалық мақаласын қоғамға кеңінен насихаттау мақсатында өткен «Қазақстан Республикасының Құрметті азаматы» атты байқауына қатысып, жеңімпаз атанған Кенжебеков Тілек Алшымбекұлына I дәрежелі Диплом және «Қазақстан Республикасының Құрметті азаматы» атты байқауының энциклопедиясы көпшілік алдында салтанатты түрде табыс етті.

Қаламыздағы 06708 әскери бөлімінде ұзақ жылдар қызмет етіп, зейнетке шыққаннан кейін де бөлімге аса қажет маман ретінде қызметке қалдырылған Тілек Алшынбекұлын біраз жылдардан бері жақсы танимын. Қоланан фотоаппараты, қаламы мен жазба дәптері түспейтін ол қаладағы барлық қоғамдық жұмыстардың, мәдени шаралардың жанынан табылатын,

өте еңбекқор азамат ретінде білемін. Қаладағы және әскери бөлімдердегі жылт еткен жаңалық пен жасалынып жатқан жақсы істерді қалалық, облысытық және республикалық басылымдарға жариялап, өзі тұрып жатқан мекеннің жақсы атын шығарып, елімізге танытып отырады. Тілекпен бірге талай рет қаладағы мәдени-көпшілік шараларға қатыстық. Ұлтжанды, білімді, қазақи құндылықтарды, ұлтымыздың тілін, салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын, мәдениетін жанындай жақсы көретін, құрметтейтін елжанді жігіт осы құндылықтарымызды жастарға, балаларға, жалпы қоғамға үлгі-өнеге ретінде насихаттап жүреді. Мектептерде оқушылармен кездесіп, өз білгендерін оларға үйретуден, үлгі етуден жалықпайды. Әскер қатарына еліміздің әр аймақтарынан жаңадан келген жас сарбаздардың қастарынан табылып, оларға ақыл-кеңесін айтып, жаңа ортаға, әскери өмірге қалыптасуына ықпал етіп, Отан алдындағы борышын адал атқару үшін сенімді, мықты, жауапкершілікті, еңбекқор, тындырымды болулары керек екендерін ұқтырып, олардың намысын қайрап, жігерін жанып жүреді. Сондықтан Тілек Алшынбекұлы Кенжебековтің «Қазақстан Республикасының Құрметтің азаматы» деген атаққа әбден лайықты екендігіне және құрметті марапаттың өз иесін тапқанына бек сенімдіміз.

Жерлесіміздің, әскери ардагердің жеткен жетістіктерімен және марапатымен құттықтап, алдағы істеріне шығармашылық табыс тілейміз!

Нұрғали ҚАРАБЕКТЕГІ.
Суретте: Т.А. Кенжебеков

ҰЛЫ АДАМДАРДЫҢ ҰЛАҒАТТЫ СӨЗДЕРІ

“Құрмет құрметті адамға ғана жарасады.”

Ғабит Мүсірепов

“Өмірдің мәні не? Айналаңа қызмет етіп, көмек көрсету.”

Аристотель

“Адамдар құрмет тұтатын кісі өзіне сенім білдіргенде табысқа жетеді. Адамдардан сенімділік пен біліктілік күтсеңіз, олар оны көрсетеді.”

Оскар Уайльд

“Ұлтына, жұртына қызмет ету – білімнен емес, мінезден.”

Әлихан Бөкейханов

“Адам естіп-білгені арқылы ғана жетілмейді, еңбек пен іс-әрекет үстінде қалыптасады.”

Альберт Эйнштейн

«Өмір – теңіз,
Онда жүзем демеңіз,
Ізгіліктен жасалмаса кемеңіз»

Рудаки

ҰЛЫ КӨШ ТЕ – ҰЛЫҚ МӘСЕЛЕ

Ел Тәуелсіздігіне – 30 жыл

Соңы. Газеттің № 47/743-нен бастау

Бүгінгі № 1 мектепте қазақ сыныптары ашылып, балаларымыз сонда оқи бастады. Қазақ сыныптарының оқытушылары әлі де жетіспейтін. Сондықтан мұғалімдер екі кезекте дәріс өтті. Шындығына келсек, бюджеттік мекемелердің өзіне уақытылы жалақы төленбейтін кезде тұрғындар өз беттерінше тіршілік қамын жасаудың қамын ойлайтын. Осындай сәтте жұрттың түсті металдар жинап, оны қабылдау пункттеріне өткізіп, тапқан қаражаттарын балашағасының нәпақасына жұмсады. Көмектесуге уәде еткен қалалық әкімдік өз уәделерінде тұрып, балалардың қыстық киім-кешегін сатып әперді. Көшіп келгендерді коммуналдық қызметке ақы төлеуден босатты, пәтерлерін өздері жөндеп алуға ниеттенгендерге құрылысжөндеу материалдарын беріп, пәтерлерін жөндегендерге еңбекақыларын да төлеп отырды. Отбасылары ұсталынған болса да тұрмыстық техникалармен қамтамасыз етті. Ресейлік балансталы болып, кейін жабылып қалған балабақшаларда сақталынған төсекорындармен жабдықтады. Бұның бәрі енді келіп жайғасып жатқан жаңа тұрғындар үшін үлкен көмек еді. Ең бастысы, тарихи Отандарына оралған жұрттың көңілдерінде болашаққа деген үлкен сенім қалыптасты. Жақсы күндерге болған үміттері олардың намысын жанып, қайратын тасытты. Жалақының уақытылы төленбеуі, жоқшылық, жетіспеушілік, қыстағы ауа-райының суықтығы мен өзге климатқа қалыптасу қаншалықты қиын болса да, олардың жігерін мұқалта алмады. Олар жұмыс, қызмет таңдап жатпады, қолдан келетін кез-келген жұмысқа бел шешіп кірісіп кететін. Бұл алдағы келетін қуанышты, бақытты, баянды күндерге бағыт берді, жол сілтеді, жарқын өмірге бағдаршам болды...

Осылайша жаңа қоныста, жаңа ортада, айдынды Балқаш көлінің жағасында Қазақстан аймағының біраз аумағынан келген қандастарымен араласқан жаңа өмір басталып кетті. Қазақ қашаннан да келгендерді кері теппеген халық. Өзінің қандастары түгіл, ұлты, діні бөлек халықтар да сыйған қазақ жұртына. 1995-жылдың ақпан айынан басталған көш өзінің толассыз жалғасын тауып кете барды. Қасиетті мекен Қоржынтүбек ешкімді жатсынбады, бауырына тартып жатты. Қала әкімі Сағымбай Мұқатайұлы өзінің мол тәжірибесінің, іскерлігінің арқасында қаланы қайта қалпына келтірудің қолдан келетін барлық мүмкіндіктерін, шараларын жасап бақты. Оның бастаған игілікті бастамасына дүйім қала жұртшылығы атсалысты. Сәкең ресейлік әскери басшылармен тіл табысып, достық пейілмен, ұжымдасқан қалыпта жұмыс істеді. Жартылай қираған үйлер түгелдей бұзылып, жөндеуге жарамдылары қалпына келтіріле бастады.

Қанша қиын заман болса да, даталы күндер, мерекелік және маңызды ісшаралардан қала тұрғындары қалыс қалған жоқ. Қиын-қыстау кезеңді бастан кешіп жатқан халыққа мәдениет, өнер шаралары аса қажет еді. Осыны ұққан қала әкімі тұрғындардың көңілін көтеріп тұруды эсте есінен шығармауға барынша тырысты. Көштің қоныс тебе бастаған 1995-жылдың жаз айының соңында қазақтың ұлық данасы, арда ақыны Абай бабамыздың 150 жылдық мерейтойы жоғары деңгейде, ұйымшылдықпен, ұлттық нақышта дүркіреп өтті. Оған қаланың бүкіл тұрғындары жұмылдырылды. Сырттан құрметті қонақтар, белгілі әншілер, өнерпаздар шақырылды. Осы қала тарихында алғаш рет қала әкімі С.Медеубаевтің ұйымдастыруымен жұртшылық аламан бәйгені тамашалады. Қаланың үлкен көшесіне Абай есімі берілді. Бұл да қала тарихындағы қазақша аталған алғашқы көше болды. Келесі жылы ұлттық реңкте өткізілген үлкен мерейлі мереке – «Наурыз» мейрамы мерекеленгені әлі күнге дейін есімізде. Бұрын-соңды қазақ ұлтының мұндай мерекесін көрмеген қаланың байырғы тұрғындары наурызды таңдай қағысып тамашалады.

Жаңадан ұйымдастырылып, ашылған қазақ-орыс аралас мектебіне мұғалімдер орналасып, күн өткен сайын оқушылар саны да арта түсті. Мектеп бірер жылдан кейін бірыңғай қазақ мектебіне айналып, қызылордалық Зейне Төлекова алғашқы директор болып тағайындалды. Одан соң директорлық қызметті атқарған Саруса Мақышева өзінің біліктілігімен, іскерлігі және ұйымдастырушылық қабілетінің арқасында мектептің беделін көтеріп, өзіндік із қалдырды. Сол жылдары ұйымдастырылып тұратын мәдениет және өнерге байланысты мекемелер арасындағы қалаішілік байқауларда қазақ орта мектебі бірінші орынды бермеді. Көшіп келген қандастарымыз өздерінің білімділігі мен қарым-қабілеттерін байқатып, білім деңгейін көтеруге ерекше үлес қосты. Олардың арасынан Тыныш Жалханова, Зылиха Гузарова мектептің мақтаныштары болса, Әйгерім Қалжанова басшылық қызметтің пұшпағын ұстады. Қазірде мектеп директорының оқу істері бойынша орынбасары Гүлзира Өтегенова лауазымына лайықты ұстаздар санатында. Маржан мен Дүрия Хизировалар, Серік Тәңкібаев, Амангелді Бекетов, Сейдолла Таусоғаров, Жолдыбай Жалғасбаев, Жоламан Қырымұлы Көпжасаров, Феруза Тілегенова, Дәрігүл Бекмұратова т.б. ұстаздар есімдері мақтанышпен тілге алынады. Маржан Хизирова жоғарғы санатты ұстаз ғана емес, ақын ретінде де танымал. Көшіп келгенімізде мектеп табалдырығын аттаған балалар бүгінде ұстаздарымен бір қатарда балаларға білім беріп жүр. Орынбек Әйтпенбетов қалалық мәслихаттың депутаты болып екі рет сайланды. Осы ретте мектептің аяғынан тік тұруына айтарлықтай еңбек сіңірген Адайхан Қадырбаев ағамыздың есімін еске ала кетсек, марқұм ағамыздың әруағы риза

болар.

Бұнда көшіп келгендегі кішкентай балалар және осында дүниеге келгендер азамат болып, қазір әртүрлі салаларда жемісті еңбек етіп жүр. Қазақ мектебінен тәлім-тәрбие алған шәкірттер арасынан өнер мен спорт саласында облыс, республика көлемінде үлкен жетістікке жеткен өрендер шықты. Қазақ хандығының 550 жылдық мерейтойына арналып Астана қаласында өткен ұлттық аспатар орындаушыларының фестивалінде № 1 мектептің түлегі, бүгін таңда Алматыдағы Құрманғазы атындағы консерваторияның түлегі Әсел Уәлиқызы Қыдырмұрат бас жүлдені жеңіп алды. Пән олимпиадаларына қатысқан қаншама оқушылар биік белестен көрінуде. Қазақ орта мектебін үздік бітірген Динара Спанқызы Қарабекова Қарағанды мемлекеттік университетін қызыл дипломмен, магистратураны, Президент жанындағы Академияны да үздік аяқтап, бүгінде Қарағанды маңындағы Майқұдықта судьялық қызметтің тұтқасын ұстап отыр. Мемлекеттік қызметте өздерінің білімділігі және қызметтегі жетістігімен көзге түсіп жүрген қалалық әкімдіктің бас есепшісі Жазылбек Махатов пен қалалық экономика және қаржы бөлімінің бас маманы Әсет Шамшатов, жұмыспен қамту бөлімінің бас есепшісі Талғат Тұрмаханұлы секілді жастарды мақтанышпен тілге алуға болады.

Қаладағы денсаулық сақтау саласында қаншама дәрігерлер мен мейірбикелер нәтижелі қызмет етіп келеді. Осы қалаға көшіп келгендегі жігіттер мен келіншектердің алды зейнеткерлікке шыға бастады. Қалалық аурухана мен емханадағы білікті мамандардан Жолдасбек Жұмаев, Қадиша Орынбасарова бүгінде еңбегінің зейнетін көре бастаса, Тойжан Әлменова, Фатима мен Зухра Жалғасбаева және Жаңагүл Дүйсеновалар мейірбикелік қызметтерін жалғастыруда.

Жастарымыздың көбі әскери қызметтерін өтеп келген соң келісімшарт бойынша әскери қызметшілік міндеттерін жағастырып, Отан қорғау саласына ден қоюда. Бұл салада да ондаған жігіт-қыздарымыз азаматтық міндеттерін абыроймен атқарып жүр. Құқық қорғау саласында көптеген жетістіктерге жеткен жігіттер мен қыздардың алды зейнетке шығып кетті. Олардың орнын өсіп-жетілген жастар жалғастыра бастады. Елде жүргенде полиция қызметінде болған кіші лейтенант шеніндегі Әлия Құрманғожина Приозерск қаласына көшіп келгесін қалалық полиция бөлімінде кәмелетке толмағандар істері бойынша инспектор қызметімен жалғастырған болатын. Халықтың тыныштығын қорғау саласында ол өзінің мамандығында мықтылығын дәлелдей алды. Жаны өлең-жырға құмар, қазақ және орыс тілдерін жетік меңгерген талантты қыз тез арада өз әріптестері арасында алға өрледі. Полиция

әкімшілігі тарапынан көптеген мақтау-марапаттарға ие бола жүріп, қызметтік сатысымен жоғарылай берді. Приозерск қаласының жергілікті полиция қызметінің ювеналдық тобының инспекторы лауазымын атқарды. Қазір зейнеттегі Әлияның қызметтік жолындағы үлгілі істері жас ұрпаққа өнеге боларлықтай. Көптеген сіңлілері оған еліктейтінін де байқап, бағамдап жүрміз. Өртке қарсы және төтенше жағдайлар қызметтерінде де мадақтауға лайықты азаматтар жетерлік. Бір ғана Марат Файзоллаұлының батылдығы мен ерлігін айтсақ та жеткілікті. Ол туралы арнайы мақала дайындап, газетімізге жариялаған болатынбыз. Көптеген қыздарымыз балабақшаларда тәрбиеші, оның көмекшісі қызметтерін тыңғылықты атқарып жүр. Ұлтжанды азамат Марс Сүлейменов балабақшадағы музыканттық қызметімен де, өнерімен де көпшілікке танымал. «Атамұра» этно-мәдени орталығының жетекшісі ретінде атқарып жатқан қоғамдық жұмыстары ұшан-теңіз. Сонымен қатар М.Әбуұлы жуықта ғана еліміз тәуелсіздігінің 30 жылдығына орай ҚР Президенті Қ.Тоқаевтің Жарлығымен «Қазақстан Республикасының Құрметті азаматы» атағына ие болды. Арамыздан шығып, мықты кәсіпкерлер ретінде қалыптастан Мұрат Нарымбетов, Насиба Жасарова, Исламаддин Кулалиев, Мәди және Мырзахан Қарабековтер мен Жадыра Навшармановалы бизнес саласын дамытуға өз үлестерін қосып жүрген, нағыз еңбектері жанған жерлестер ретінде танимыз. Мұрат бүгінде қалалық мәслихат депутаты.

Жоғарыда әңгімелеген, осы қалаға көшіп келудің бастамашысы болған Тұрмаханбет Махмудов ағамыз ұзақ жылдар қаланың коммуналдық саласында басшылық қызметтер атқарды және бірнеше рет қалалық мәслихаттың депуттығына сайланды. Ізінен ерген қаншама інілеріне үлгі-өнеге бола білді. Жастардың дұрыс жолды таңдап, өмірдің өнегелі даңғылына түсуіне бағдар берді және ақылшысы болды. Өзі дүниеден өтіп кетсе де, Тұрағаңның кісілігі, азаматтығы, көшбасылығы мен ақсақалдығы жер-

лестерінің ғана емес, қала тұрғындарының есінде ұзақ уақыт сақталары сөзсіз. Қаланың қайта түлеуіне елеулі үлес қосқан Фахредин Берсүгіровтің, Оспан Қаланбоевтың, Марат Нұршаевтің, Маханбет Ерімбетовтің, Нұрадин Жаманбаев және т.б. да азаматтарымыздың қызметтік өмір жолдары мен қала тұрғындары арасындағы еңбектері бағалы, беделдері жоғары. Ф.Берсүгіров пен Н.Жаманбаев та қалалық мәслихаттың депутаты

болып бірнеше реттен сайланып, қоғамдық жұмыстардың белортасында жүрген азаматтар. Қазір зейнеткер Фахредин ағамыз арқа сүйеуге лайықты ақылман ақсақалдардың қатарында. Алғашқылар сапында көшіп келіп, мекемелердің есеп саласында ұзақ жылдар жемісті еңбек етіп зейнетке шыққан Рахым Елжанов пен Әбділ-Әмит Тәуеновтердің еңбектері елеулі болды. Қазақстан демографиясының жақсаруына үлес қосып жүрген алтын құрсақты ана-ларымыздың есімдері жақсылап құрметпен аталып отырады. Ұлы Отан соғысы және еңбек ардагері, марқұм Аймереке әжеміз біздің ғана емес, қаланың, тіпті аймағымыздың мақтанышы, киє дарыған кейуанасы деп білеміз. Еліміздің дамуына еңбегі сіңіп, зейнетке шыққан данагөй, сөзіне ісі сай, әр сөзінде тәрбиелік мән, ғибрат пен өнеге бар ақылман ақсақалдарымыз ұрпақтарының қамын жеп, имандылыққа баулып отырады. Осындай қарияларымыздан байырғы ұстаз Әділхан Наушаруанов, Әлібек Хизиров, Қырым Көпяшаров, батагөй қариялар Есен және Мұхамбетияр ағаларымыздың есімдерін атауға болады. Алғаш көшіп келіп жатқанда Мырзабек Хизиров көші-қон комиссиясының төрағасы ретінде келушілерге өзінің-ақыл кеңесін беріп, жайғасып алуына көмек қолын созды және олардың мұң-мұқтажын жоғарғы жаққа жеткізіп отырды.

Біз бұл шағын әңгімемізде тергіштеп айта берсек, әлі талай жандардың мақтауға тұрарлық істерін тілге тиек етуімізге болар еді. Өскелең ұрпаққа өнеге болсын, өткен тарих парақтарын ақтарып, жиырмасыншы ғасырдың аяғы, жиырма бірінші ғасырдың басындағы ұлы көштің басталуы мен жалғасуы жайында қысқаша болса да дерек беруді жөн санадық. Бүгінде ауызша статистикаға сүйенсек, тоқсаныншы жылдардың басында бастау алған көшпен тарихи Отанына оралған қандастарымыздың саны миллионнан асты деп жүр. Шындығына келгенде бұл сан бұдан әлдеқайда көп екені ақиқат. Кешегі бір кездердегі көші-қон туралы Заңға енгізілген өзгертулер мен толықтырылулардан соң біраз отбасылар тіркеуге тұрудан да шеттеп қалды. Соның кесірінен азаматтықтарын алып, санға қосыла алмауда. Бұл қиындықтар уақытша болып, алдағы уақытта оң шешімін табады деген үмітіміз үлкен. Қорыта айтқанда, біздің өміріміз бен тағдырымыз Қазақстан тәуелсіздігімен тікелей байланысты. Ширек ғасырлық мерейлі мерекені қандастарымыз болып, қалалықтармен бірге лайықты тартулармен қарсы алуға деген құлшынысымыз бір сәтке де бәсеңдемесін!..

Нұрғали ҚАРАБЕКТЕГІ

ЭКСТРЕМИСТТІК ҰЙЫМДАРДЫҢ ПАЙДА БОЛУЫНЫҢ АЛҒЫ ШАРТТАРЫ МЕН СЕБЕПТЕРІ

Жат ағымдардан сақтанайық!

Қазақстан өз алдына дербес ел болып тәуелсіздігін алғаннан кейін саяси-әлеуметтік және экономикалық жағдайдан тыс халықтың бойында ішкі рухани сұраныс кеңістігі пайда болды. Бұл психологиялық жағдайдағы үрей, өкініш, қасірет, торығу сияқты эмоциялық қолайсыз сәттердің басым болуы өмірдегі келеңсіз жағдайлардан туындайды. Адам әлеуметтік дәрменсіздіктің салдары ретінде қабылданатын, осындай кері эмоциялардан арылудың жолдарын іздейді және нәтижесінде дінге келеді. Сондықтан, дінді зерттегенде адамдардың психологиясына; тұрмыс жағдайына, рухани дүниетанымы мен менталитетіне ерекше көңіл бөлінуі керек.

Қазақстан - егеменді ел ретінде қалыптасу кезеңінен өтті және дүниежүзілік қауымдастықтың толық қанды мүшесіне айналды. Егемендігіміздің қалыптасуы мен дамуы нәтижесінде еліміздің діни саласында көптеген өзгерістер орын алды.

Діни жағдай феноменінің негізгі ерекшелігі, оның үздіксіз жаңаруы, тосын құбылыстардан көрініп отыруы. Діннің пайда болуы мен таралуының өзі әр қоғамда әр түрлі болады. Демек, бұл мәселені зерттеу де толассыз ізденісте болуы керек.

Діни экстремизм, негізінен, елдің әлеуметтік-экономикалық жағдайының нашарлауымен, халықтың тұрмыс жағдайы құлдыраумен, адамдардың үкіметке және оның жүргізіп отырған саясатына риза болмаған жағдайларында, сонымен қатар адамдардың тіршілігіне әсер ететін моральдық-психологиялық факторлар орын алған жағдайда көрініс береді.

Діни экстремизм кез келген мемлекет тұтастығына сызат түсіріп отырған бірден-бір қауіпке айналып отыр. Еліміздегі діни экстремизмнің пайда болуы мен белең алуының себеп салдарларын бірнеше топқа бөлу арқылы анықтауға болады.

Біріншіден, Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алу жылдарының басында мемлекетті нығайту үшін негізгі күш жігердің барлығы экономикалық әлеуетті арттыруға жұмсалды. Мемлекет халыққа дін мәселесі туралы нақты бағыт бағдар бермегендіктен қазақ халқы дін туралы мәліметтер мен діни уағыздарды әр түрлі діни ағымдар өкілдерінен сусындай бастады.

Екіншіден, еліміз тәуелсіздігін ала салысымен діни сенім бостандығын жария етті. Яғни, Қазақстан Республикасының Ата Заңының бірінші бабының бірінші тармағында көрсетілгендей Қазақстан Республикасы өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде орнықтырады, оның ең қымбат қазынасы - адам және адамның өмірі, құқықтары мен бостандықтары.

Бұнда «Зайырлы»-ға тоқталар болсақ мемлекет пен діннің ара қатынасын реттеудегі жіберілген негізгі себептердің бірі деп айтуға болады. Яғни, мемлекет діннің ісіне араласпауы арқылы осындай күйге түсіп отырғандығымыздың айғағы деуге болады.

Үшіншіден, діни сауатсыздық пен діни мамандарды дайындау мәселесіне келетін болсақ, бұл салада да ақсап жатқан тұстарымыз баршылық. Діни білім аламын деген жастарымызды бейберекет шетелдерге, мысалы, діни радикализмге үндейтін Сауд-Арабиясы, БАЭ, Пәкстан секілді елдерге оқу-ға жіберілді. «Қай мемлекет қандай дінді ұстанады? Қандай діни оқу орнының ұстанымы біздің дәстүрлі діни сенімімізге сәйкес келеді ме?» деген мәселелерге көп көңіл аударылмау себебі.

Төртіншіден, әсәре діншілдер елімізге сырттан келіп әлденіп, әбден аяқтарына нық басып орнығып алғаннан кейін, дінде ұлтқа бөлінушіліктің болмайтынын насихаттап, елімізден діни космополитистік ортаны қалыптастырып жатқандығы аздай, енді құқзырлы орындардың өзіне қарсы шауып жатқандығы белгілі.

Бесіншіден, халықаралық ланкестік пен діни экстремизм мәселесі бойынша Қазақстан Республикасының аумағында ауыр қауіптердің бірі яғни негізгі себептердің бірі заңсыз миграция мәселесі болып отыр. Өкінішке орай, Елімізде кейінгі жылдары өте жылдам көбейіп кеткен дәстүрлі емес бағдарын ұстанатын әр түрлі діни ағымдар мен орталықтары шетелде орналасқан саналуан секталар ішімізден іріту әрекетіне бет бұрып, мемлекетіміздің саясаты мен біртұтастығына әлі де қауіп төндіруде екенін ұмытпауымыз керек.

Өкінішке орай, бүгінде Қазақстанда діни экстремизмнің ерекшеліктері айқындала түсуде. Қазір ислам дінінің ішіндегі тәуелсіздігімізге мойын ұсынбайтын, мемлекеттігімізге шүбә келтіретін, тәкфиршілер мен жиһадшылар, қазақтың салт-дәстүріне мұрын шүйіріп қарайтын уахабшылар, ұзақ жылдар бойына саналары коммунистік идеямен уланғандар «енді батыстың бұзақы догмаларымен бұзыла бастады» деп, өздерінің «исламды тазарту керек» деген әңгімелерін айтып жүр. Сөйтіп, олар қазақ халқы ұстанатын дәстүрлі ислам діниндегілердің бәрін «кәпірлер» қатарына қосып, олармен күресуге шақырады.

Діни экстремистер мен теріс пиғылды топтар мүшелерінің шынайы исламмен қиыспайтын жері – олар ислам тыйым салған көптеген әрекеттерге барады.

Ислам сөзін қазақшаға аударғанда «бейбітшілік» деген ұғымды білдірсе, әлгі топтардың әрекеті бейбітшілікпен еш жанаспайды. Пиғылы дұрыс емес діни ағымдарға дәстүрлі емес, деструктивті, экстремистік, радикалды, секта деп ат қойып, айдар тағып жүрміз. Олардың қай ағымдар екенін көзі қарақты оқырман біледі, бірқатарының әрекетіне заңмен тыйым салынды. Қандастарымыздың басқа діндерге өтуіне бірден-бір себеп – асыл дініміз Исламнан хабарсыздығы, түсініктерінің де таяздығы.

Бұл ағымдардың қоғам үшін қауіптілігі сонда, олар өз қатарына жастарды, қалаға жұмыс іздеп келген ауыл жастары мен шоғырланып тұратын студенттерді көп тартады. Қатарына қосу үшін жастардың рухани және материалдық қажеттіліктерін, әлеуметтік қиыншылықтарын, сондай-ақ, ғибадаттар мен киімі, жүріс-тұрысы тәрізді діннің сыртқы формаларына деген қызығу-шылықтарын қанағаттандыра отырып, әрқилы тәсілдерді пайдаланады. Нәтижесінде өзін «жаңа мұсылман» сезінген неофиттің бойында тәкаппарлық пайда болып, бір апта бұрынғы өз достарынан, жалпы, қоғамнан, кейде тіпті өз отбасынан оқшаулана бастайды. Сондықтан кім жылы сөз айтса, жұмыссыздығын пайдаланып тиынтебен ұсынса, алдына асыл мұрат қоя алмаған, табанды көзқарасы жоқ, өмір сынына шыдай алмайтын жеңіл ойлылар соның шылауында кете барады.

Сонымен, діни экстремизм:

-қоғамдағы дәстүрлі діннің құндылықтарын жоққа шығару;

-дәстүрлі дінге жат «идеяны» белсенді насихаттау;

-зайырлы қоғамға қарсы әрекет ету;

-қоғамға белгілі бір діни конфессия бойынша өз түсініктері мен көзқарастарын насихаттау;

-елде ілеуметтік, нәсілдік, ұлттық, тіл және діни алауыздықты қоздыру және осы ерекшеліктер бойынша азаматтардың құқықтарын шектеуді мақсат етеді.

Мұндай шектен шыққан экстремизм әртүрлі мемлекеттің ұлттық қауіпсіздігіне нұқсан келтіріп қана қоймай, дінаралық жағдайдың ушығуына да себепкер болуда. Экстремистер қай діннің атынан белсенділік танытса, бәрінен де көп зиян шегетін сол дін. Олар адамдардың дінге деген құрметі мен сенімін өз мақсаттарына кеңінен пайдалана отырып, дін үшін әрекет етіп жүргендей көрінуге тырысады.

Діни экстремизммен бүкіл қоғам болып күресуіміз қажет. Жалпы, ұлт, дін, мемлекет ұғымдарын бөлшектемей, тұтас қарастыратын уақыт жеткен сияқты. Себебі, мемлекет және құқық теориясы ғылымында мемлекеттілік баянды болу үшін ең бастысы қоғамдық бір іздiлік сақталуы тиіс. Ал қоғамдық бір іздiлік сақталуы үшін қоғам бір ұлт пен бір діннің құндылықтарының төңірегіне топтасуы керек. Осылай болғанда ғана тұғыры нық, кеуделі мемлекет құра аламыз. Ал мықты мемлекеттік құрылым – ұлт пен діннің абыройының асқақтауының басты кепілі. Сондықтан, құндылықтарды бірбіріне қарсы қоюды доғарып, қайта тұтастықта қарастыруымыз шарт.

Осы орайда, еліміздегі діни экстремизмді болдырмау және оның алдын алу үшін шешуші қадамдар жасау қажет. Олардың ішінде мынадай жұмыстарды атқарсан жөн:

-жастардың білімін жетілдіруге, мәдени өмірге, спортқа және бос уақытты өткізудің басқа да пайдалы түрлеріне қатысуына кең мүмкіндіктер жасау;

-еңбекпен және жұмыспен қамту саласындағы жастар үлесін арттыру, осыған орай жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейінің мониторингісін ұдайы жүргізіп отыру;

-жастардың баспана мәселесін шешуге көмек көрсету, қазақстандық қоғамдағы отбасы құндылықтарын дәріптеу, жас отбасыларды мемлекет тарапынан қолдауды күшейту;

-Қазақстандағы қоғамдық жағдайды тұрақсыздандыруға тырысатын кез келген экстремистік көріністерге жастардың қарсы тұра білуі үшін ақпараттық алдын алу жұмыстарды күшейту;

-жасөспірімдер мен жастардың дін, арұждан саласындағы біліміне қатысты сұрақтарына жауап іздеу мүмкіндіктерін кеңейту мақсатында ақпараттық-насихат жұмыстарын жүргізу керек.

Осы ұсыныстарды жүзеге асыру жолына мүдделі және уәкілетті барлық органдар мен ұйымдарды тарту қажет.

Елбасының «Сындарлы он жыл» атты кітабында Қазақстан халқының 70% мұсылмандар құрайтынын және сондықтан еліміздің имамдары ислам дінінің қағида ережелерін халыққа түсінікті етіп баяндауы тиіс, яғни Ислам діні де кез келген басқа да діндер сияқты терроризммен, діни экстремизммен және радикализммен ешқандай байланысы жоқ екендігін айтқан.

Осыған байланысты, лаңкестік пен діни экстремизмге қарсы тұрудың тағы бір жолы - дін өкілдерінің сауаттылығын арттыра отырып, олардың уағызы арқылы өмірлікдағдылық және идеологиялық плюрализмнің, толеранттылықтың, заңға мойынсынудың дінге жат емес екендігін, керісінше құпталатынын түсіндіру. Имамдар жұма күнгі уағызбен шектелмей, көбірек эфирге де шыққаны абзал. Діни басқарманың қазақ және орыс тілдерінде шығатын «Meshit.kz», «Muftyat.kz» сайттарының өзі орасан зор жұмыс жасап отырғаны белгілі, осындай жұмыстарды әліде болса белсене атқарған абзал.

Дінімізді бұрмалап әртүрлі жаңалықтарды еңгізіп, дінімізден, тілімізден, мәдениетімізден, қазақты қазақ етіп көрсететін салт-дәстүрімізден, ұлттық құндылықтарымыздан айырып, халықтың арасында араздық, дұшпандық, жеккөрушілік, тасбауырлық тудырып, ынтымағынан, бірлігінен айырып ұмыттырғысы келгені, түрлі ағымдардың өте белсенді түрде жұмыс жасап жатқандығы – осының айғағы.

Сондықтан да бүгінгі таңда барлық қазақ халқы, яғни көзі ашық көкірегі ояу барлық азаматтарымыз тәуелсіздігімізді, дінімізді, тілімізді, береке бірлігімізді әрбір сәт, әрбір минут қорғауымыз қажет.

Г.М. Қыдырбаева,
Приозерск қаласының №1 ЖББМ мұғалімі

ТОЛЕРАНТТЫЛЫҚ – ИСЛАМ ТАЛАБЫ

Басқа діндерге деген Исламдағы құрмет

Ислам – барлық діндерге құрметпен қарайтын дін. Әсіресе, яһуди, христиан діниндегілерге аса ілтипат көрсетіп, оларды «Кітап иелері» деп атайды. Осы диалог көп уақыттан бері Исламның дінаралық келісім жағында екенін білдіріп, достық, ынтымақ, бірлік жолында қызмет атқарып келеді. Бейбітшілік, татулық, қарым-қатынас пен көркем достық, жақсылық пен өзара жәрдемдесу секілді игілікті істердің барлығы да Ислам діні насихатының негізі. Өйткені, Ислам – иман құндылығын бағалайтын күллі адамзатқа арналған дін. Сондықтан Ислам дінінің өз ұстанымы, көзқарасы, менталитеті, ерекшелігі бар.

Біріншіден, мұсылман өзге дін өкілдерін, тіпті дінсізді де «кәпірсің» деп ренжітпейді. Алайда, оның күпірлігіне разы да болмайды. Дінімізде күпір іске разы болу күпірлік саналады.

Екіншіден, мұсылман емес адам Алланы ызаландыратын амал жасаса, мұсылман оған ашуланады, ашу, ызамен қарайды. Дегенмен мұсылмандарда жақсы көру немесе ашулану сезімі тек Алла үшін ғана болуы тиіс. Хазіреті Әли (р.а.) бірде бір кәпірді жерге құлатып салады. Кәпір құлап бара жатып Әлидің бетіне түкіріп жібереді. Қылышымен оны турап тастағалы тұрған Әли (р.а.) бірден райынан қайтып, кәпірді өлтірмеді. Соңынан әлгі кәпір Әлиге арнайы келіп: «Жаным қиналмай тез шықсын деп мен сенің бетіңе түкірген едім. Ал сен мені өлтіруден бас тарттың. Соның себебін сұрай келдім», – дейді. Сонда Әли (р.а.): «Мен саған Алла үшін ашуланып тұрған едім. Кенет бетіме түкірген кезде ашуым Алла үшін емес, өзімнің нәпсім үшін бола қалды. Сондықтан өзім үшін ашуланып соққы беру күнә болады деп райымнан қайттым», – деген екен. Міне, осы оқиғадан кейін әлгі кәпір боп жүрген кісі Ислам дінін қабылдаған екен.

Үшіншіден, Ислам діні олармен, яғни өзге дін өкілімен мәмілеміз дұрыс, маңызды болуын, қарым-қатынасымыз ынсапты, әділ, тура болғанын қалайды. Егер арамызда соғыс болып жатпаса, сыйлық жасап, қарым-қатынасты нығайта беру керек деп ескертеді. Құранда: «**Алла Тағала сендермен дін жайында соғыспаған және жұрттарыңнан шығармағандарға жақсылық жасауға, әділ болуларына тыйым салмайды. Расында, Алла Тағала әділдікті жақсы көреді»** («Мұмтахина» сүресі, 8-аят) дейді.

Төртіншіден, мұсылман өзге дін өкіліне толық сеніп, сүйеніп те қалмайды. Құранда: «**Аллаға және ақырет күніне иман келтірген бір елдің – Аллаға, оның елшісіне қарсы келгендерді дос санайтынын көрмейсің...»** («Мужадәлә» сүресі, 22-аят) деген. Демек, Ислам өзге діндегілермен жақсы қарым-қатынаста болуды құптағанымен, олардан сақ болуды да ескертеді. Мұсылман мұсылманмен дос болғанындай, кәпір мен мұсылман арасында ондай деңгейде қарым-қатынас болмайды.

Бесіншіден, «Кітап иелері» дайындаған тағамдарды жеуге болады (әрине, дінімізде халал саналған болса), сыйлықтары қабылданады. Құранда: **«...Кітап иелерінің дайындаған тағамы, (бауыздағаны да) халал етілді»** («Мәида» сүресі, 5-аят) делінген. Бірде Мәдина қаласында бір яһуди Пайғамбарымызды (оған Алланың салауаты мен сәлемі болсын) үйіне тамаққа шақырғаны айтылады. Алла елшісі (оған Алланың салауаты мен сәлемі болсын) оның шақыруын қабыл етіп, үйіне қонаққа барады. Алдына әкелген тағамнан дәм ауыз тиеді.

Алтыншыдан, мұсылман әйелдің кәпірге күйеуге шығуына рұқсат жоқ. Яғни мұсылман емес жанға қыздарымызды некелеп бермейміз. Ондай некеге Ислам діні түбегейлі қатаң тыйым салады. Ал мұсылман қызға үйлену үшін ислам дініне кіру керек. Қасиетті Құранда: «**(Мұсылман) әйелдің, оларға (кәпірлер ер кісіге некесі) халал емес, олар (кәпір ер кісінің) бұларға (мұсылман әйелдерге некесі) халал емес»** («Мұмтахина» сүресі, 10-аят) дейді. Ал мұсылман ер кісілерге кәпірлердің ішінде тек кітап иелерінің қыздарын некелеп алуға болады. Бұл туралы Құранның «Мәида» сүресінің 5-аятында: «**Мүміндерден абыройлы әйелдермен және сендерден бұрын кітап берілгендерден (христиан, яһуди) де абыройлы әйелдермен мәһірлерін беріп, бой суытушы, астыртын көңілдес болмай үйленулерің халал етілді»,** – деп келеді.

Алшынбек А.Б.,
Приозерск қаласы бойынша АТТ мүшесі

СВЕТСКОСТЬ – ЗАЛОГ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВА

Религия и общество

Светский характер государственного устройства страны закреплен первой статьей Конституции, согласно которой Республика Казахстан утверждает себя демократическим, светским, правовым и социальным государством, высшими ценностями которого являются человек.

На деле светскость означает, что между государством и религиями установлены особые отношения, при которых ни одна религия не может быть признана государственной или обязательной, а государственная политика строится не на установках какого-либо вероучения, а исходя из конкретных интересов обеспечения жизнедеятельности и безопасности граждан, общества и государства в целом. При этом представители конфессий в лице религиозных объединений не выполняют функции государственных органов, особенно контрольных, надзорных, политических, и не вмешиваются в их деятельность. Они не участвуют в деятельности политических партий, не оказывают им финансовую поддержку, не занимаются политикой. Причем деятельность политических партий на религиозной основе не допускается на уровне норм Конституции Казахстана (статья 5).

В республике запрещаются создание и деятельность общественных объединений, цели или действия которых направлены на разжигание религиозной, социальной, национальной или иной розни, на насильственное изменение конституционного строя, в том числе светского его устройства. Не допускается деятельность не зарегистрированных в установленном законом порядке религиозных объединений.

Государство по отношению к религиям и их представителям также берет на себя ряд ограничений. В частности, не вмешивается во внутренние дела религиозных объединений, если в этой деятельности не усматривается нарушение законодательства. Особенно это касается вопросов догматики – веками сформированные религиозные доктрины не могут быть предметом регулирования госорганов. Государство не вмешивается в определение гражданами своего отношения к религии. Никто не может подвергаться дискриминации по религиозному признаку. Каждый вправе определять для себя ту веру, которую считает приемлемой или необходимой. Ни под каким предлогом и ни в какой форме не допускается принуждение к исповедованию той или иной религии. Государство не вмешивается в воспитание детей родителями или иными их законными представителями согласно своим убеждениям, если детям при этом не угрожает опасность, не ущемляются их права и ограничивается ответственность. Система образования в целом строится на принципе светскости.

Все это закреплено соответствующими нормами Конституции, Закона «О религиозной деятельности и религиозных объединениях» и других. Законодательство Казахстана учитывает интересы всего многонационального и поликонфессионального народа страны и направлено на защиту прав, свобод и интересов всех граждан без исключения.

Для обеспечения соблюдения прав граждан на свободу совести и вероисповедания действует уполномоченный государственный орган – Агентство Республики Казахстан по делам религий, которое в сотрудничестве с религиозными объединениями создает условия для формирования приемлемых государственно-конфессиональных отношений и обеспечивает защиту прав верующих граждан. Руководствуясь принципом светскости, агентство регулирует взаимоотношения государства, религиозных объединений и отдельных граждан, не вмешиваясь в вопросы веры как таковой.

В современном мире отношения государства и религии на основе разделения сфер деятельности не являются уникальными, скорее наоборот, практически не осталось государств, где бы принципы светскости не являлись основой государственного устройства. Теократические государства, в которых власть всецело принадлежала духовенству, существовали в средние и более древние века. Сегодня теократическим государством в полном смысле можно назвать, пожалуй, лишь Ватикан. Элементы теократического устройства демонстрируют Иран, Саудовская Аравия и другие арабские монархии, в которых ислам играет определяющую роль по широкому спектру общественной жизни населения, включая политику, системы судебной власти, образования и т. д. И даже в этих странах в последнее время усиливаются тенденции укрепления светских принципов госуправления.

Тем не менее религиозный фактор в

общественной жизни, в том числе в политике, влияет, иногда существенно, на развитие государства. Несмотря на то что в дискуссии о феномене религии участвовало множество светлых умов человечества, научный мир и теологи не пришли к однозначному и целостному его пониманию. Разнообразие подходов свидетельствует о субъективности данного понятия и его общественной значимости.

В целом под религией следует понимать комплекс мировоззренческих и поведенческих норм, основанных на признании существования сверхъестественного, всемогущего существа – бога и практике поклонения ему. В состав религии религиоведы включают следующие элементы: религиозное сознание, религиозный культ, религиозную организацию.

Религиозное сознание – это внутреннее состояние, интеллектуальное и эмоциональное восприятие действительности и окружающей среды верующим человеком. Очень важно то, что вера в религии не требует доказательств, обоснований с точки зрения реальной, объективной действительности. С религиозным сознанием связана религиозная идеология, которая может стать весьма сильным инструментом управления людьми, в том числе большими группами, народами. Не исключается ее альтернативность государственной идеологии.

Религиозный культ, выраженный религиозными представлениями, идеями, догматами, отражает, собственно, саму специфику религиозной деятельности – каким божествам, в какой форме и в каком порядке поклоняться. Способы культовой деятельности зависят от содержания религиозной веры – различные способы молитвы, проповеди, богослужения, паломничество, жертвоприношение и т. п. Естественно, что в каждой религии практикуется свой культ, требования к которому иногда бывают достаточно строгими. Например, на основании несовершения ежедневной пятикратной молитвы в исламе члены радикальных исламистских группировок обвиняют своих единоверцев в безверии и требуют соответствующего к ним отношения.

Религиозная организация – объединение группы верующих на основе общности цели, религиозного сознания и культа. Согласно казахстанскому законодательству религиозная организация представлена в форме религиозного объединения, коим является добровольное объединение граждан РК, иностранцев и лиц без гражданства, в установленном законодательными актами порядке объединившихся на основе общности их интересов для удовлетворения духовных потребностей.

Роль и значение религии в общественных отношениях в целом позитивны. Нравственные, мировоззренческие основы многих религий формировали значительную часть морали и духовности общества. Современные светские законы принимались под влиянием многих религиозных предписаний, развитых и адаптированных к современным условиям. Так, казахстанское законодательство содержит в себе нормы, которые по существу отвечают ключевым принципам и установкам религий. Например, коранический завет «Нет принуждения в религии» (сура 2 аят 257) в трансформированной форме охватывается содержанием нормы Конституции: «Каждый имеет право на свободу совести» (статья 22). Христианский принцип «Не убий!» в более категоричной форме выражен в следующей норме Конституции: «Никто не вправе произвольно лишать человека жизни» (статья 15).

Религия влияет как на внутреннее состояние общества, так и на внешние процессы и явления, в том числе на политику, экономику, культуру, социальные процессы… Основными функциями религии являются мировоззренческая, коммуникативная, регулятивная, интегрирующая (дезинтегрирующая), легитимирующая, культурно-транслирующая. Она задает критерии, идеалы, с помощью которых оценивается окружающий мир, формируются понятия, относящиеся как к объективной действительности (физическим объектам, явлениям и процессам), так и к морали и нравственности. Из этого складывается мировоззренческая функция. Причем следует понимать, что в каждой религии есть свои идеалы, начиная с богов, пророков и отношения человека к ним, которые, как правило, не подвержены изменению.

Религия определяет общность групп населения, восполняет или, наоборот, формирует ограниченность, зависимость человека, обеспечивает общение. Общее для группы верующих понимание природы вещей составляет основу для реализации коммуникативной функции религии. Исторически христианство, ислам и иудаизм формировались на идентичных идеалах, в одном и том же географическом пространстве и исторической действительности. Поэтому у представителей этих религий потенциал для коммуникации высокий.

Тем не менее религия в одном случае может объединять, в другом, наоборот, разъединять индивидов, группы людей, различные общества и даже государства. В этом заключается ее интегрирующе-дезинтегрирующая функция. К примеру, общечеловеческие принципы гуманизма, которые присущи всем религиям, способствуют интеграции их представителей, а имеющиеся у них различия в понимании сущности божества, наоборот, дезинтегрируют.

Весьма важно, что с помощью норм религиозного права, морали и догм могут регулироваться как отдельные поведения верующих, так и целые процессы в обществе. Иногда этой функцией религии пользуются субъекты радикальной, экстремистской и иной деструктивной деятельности, легитимируя отдельные антиобщественные поведения, якобы в интересах определенной религии, ее догматики. Религия во многом субъективна, что дает возможность для манипулирования общественным сознанием, поэтому деструктивные лидеры, по-своему трактуя религиозные положения, способствуют, по меньшей мере, дезинтеграции людей, а иногда – межконфессиональной вражде и розни.

Культурно-транслирующая функция вытекает из того, что религия в своей обрядности, порядке и мировоззренческой сущности формирует собственную культуру. Культура как элемент духовного восприятия действительности также содержит в себе перечисленные выше качества, определяющие функции религии.

Отмеченные функции показывают роль религии в жизни человека в отдельности, в группе индивидов (общине) или государстве. В целом такая неоднозначность в характеристике религии, очевидно, предопределила ее место в системе общественно-государственных отношений, эволюция которой показала, что светское, нерелигиозное государственное устройство отвечает интересам всех членов общества, которое формирует это государство, и его развития.

В связи с этим слова Первого Президента страны Нурсултана Назарбаева из его декабрьского, 2012 года, Послания народу Казахстана «светский характер нашего государства – это важное условие успешного развития Казахстана» стали весьма своевременным сигналом для общества в условиях переживаемого в мире острого мировоззренческого и ценностного кризиса. Казахстан в этом смысле своевременно уловил тренды развития общественных отношений и принял все необходимые меры для укрепления своей государственности.

Т. Айдарханов,
член группы ИРГ по г.Приозерск

ГРАНТ АКИМА ОБЛАСТИ

Помощь молодым предпринимателям

В Карагандинской области активно востребованы инструменты господдержки бизнеса. Пользуются популярностью гранты акима региона на развитие молодёжного предпринимательства.

«Завершился приём заявок молодых предпринимателей на гранты акима области. Планируется на конкурсной основе предоставить 100 грантов на общую сумму 100 млн тенге. По аналогии с областным конкурсом в каждом регионе предоставляются гранты на поддержку молодёжного предпринимательства. На сегодня уже выдано 132 гранта на 77,6 млн тенге в десяти городах и районах. До конца года конкурсы состоятся ещё в восьми регионах», - сообщила руководитель управления предпринимательства Татьяна Аблаева на брифинге на площадке РСК.

По информации управления по вопросам молодёжной политики, конкурс на грант акима области составляет порядка трёх заявок на один сертификат. Свои бизнес-идеи представили 306 молодых предпринимателей.

Особой популярностью у предпринимателей пользуются программы «Дорожная карта бизнеса – 2025» и «Экономика простых вещей», отметила Татьяна Аблаева.

По ДКБ уже одобрено 1 817 проектов, по «Экономике простых вещей» – 185, и в этом году 22 проекта получили субсидирование. Реализация этих программ позволила создать в регионе 700 новых рабочих мест.

По всем госпрограммам с начала года финансовую поддержку получили около 3 700 проектов малого и среднего бизнеса.

Источник: https://www.inkaragandy.kz